

Διαπολιτισμική ή Εργατική Διεθνιστική Εκπαίδευση για τον Εκπαιδευτικό Αποκλεισμό των Τσιγγανόπουλων;

Ντούσας Δημήτρης, Εκπαιδευτικός

1. Στοιχεία που δείχνουν την αθλιότητα του τσιγγάνικου εκπαιδευτικού aparτχάντ.

Σύμφωνα με τις έρευνές μας σε δεκάδες τσιγγάνικους οικισμούς και καταυλισμούς στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια, προκύπτει ότι:

- * Στην Αλικαρνασσό και τα Χανιά της Κρήτης 750 μικροί Rom δεν πηγαίνουν σχολείο, γιατί κανείς δε φρόντισε να χτίσει ένα σχολείο στα γκέτο τους.
- * Στη Νέα Κίο, στο Ναύπλιο, κοντά στα 300 παιδιά σχολικής ηλικίας δεν πηγαίνουν σχολείο.
- * Στη Θήβα, στην περιοχή των Σφαγείων εκατοντάδες Τσιγγανόπουλα δεν πηγαίνουν σχολείο.
- * Το ίδιο και 500 Τσιγγανόπουλα των νομάδων της Καρδίτσας.
- * Στη Ράξα Τρικάλων 150 Τσιγγανόπουλα δεν πηγαίνουν σχολείο.
- * Στην Κέρκυρα, στην περιοχή Λιβιάδι της Ρόπας, απ' τα 100 Τσιγγανόπουλα μόνο τα 2 πηγαίνουν σχολείο.

Αντίθετα στις περιοχές όπου οι Rom είναι ενταγμένοι, ενσωματωμένοι ή και εξελληνισμένοι, το σύνολο, σχεδόν, των παιδιών πηγαίνει σχολείο, όπως στην πόλη του Άργους, στον Πύργο Τρικάλων, στο Φλάμπουρο και τη Μαυροθάλασσα Σερρών, κ.ά.

Μ' άλλα λόγια: το 90% των Τσιγγανόπουλων είναι έξω απ' την εκπαίδευση, ή για την ακρίβεια, η εκπαίδευση φρόντισε να τα αφήσει απ' έξω. Αυτό μ' απόλυτους αριθμούς σημαίνει ότι σ' ένα σύνολο 45.000 Τσιγγανόπουλων, που θα 'πρεπε να φοιτούν στο 9χρονο σχολείο, μόνο τα 4.000 πηγαίνουν, όπως πηγαίνουν, σ' αυτό.

2. Τα αίτια του εκπαιδευτικού αποκλεισμού των μικρών Rom.

Τα Τσιγγανόπουλα ζουν με τους γονείς τους στα 200, περίπου, τσιγγάνικα γκέτο της Ελλάδας. Συχνά ακολουθούν τους γονείς τους στις δουλειές τους ως εποχιακοί εργάτες γης ή μικρογυρολόγοι έμποροι. Άλλες τόσες είναι και οι φορές που διώχνονται απ' τις τοπικές εξουσίες (δήμους και κοινότητες).

Εν τάχει τα αίτια του εκπαιδευτικού αποκλεισμού είναι:

- α) Η ρατσιστική "αδιαφορία" των κυβερνήσεων, του κράτους απέναντι στους Rom. Ουσιαστικά θεσμοθετήθηκε καθεστώς φυλετικών διακρίσεων σ' όλους τους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- β) Οι φυλετικές και κοινωνικές διακρίσεις των διοικητικών αρχών και της κοινωνίας κατά των Rom.

Να θυμηθούμε τα Εξαμίλια Κορινθίας, το 1986, τη Λεπτοκαρυά το 1983, την κοινότητα Καλαμίου το 1995, τα Άνω Λιόσια;

γ) Η καταδίκη στην εργασιακή σκλαβιά των μικρών Rom.

Η παιδική εργασία των Rom παραμένει ένα απ' τα στίγματα του ελληνικού κι ευρωπαϊκού πολιτισμού.

δ) Τα μόνιμα και μετακινούμενα τριτοκοσμικά γκέτο των Rom.

Συνοικισμοί, δηλ. χωρίς νερό, ρεύμα, αποχέτευση, ιατρείο, σχολεία, κάδους απορριμάτων, δρόμους κ.λπ..

ε) Οι ανάγκες κι ο τρόπος ζωής των Rom βρίσκονται σ' αντίθεση με τους σκοπούς και τη λειτουργία του παραδοσιακού σημερινού σχολείου.

στ) Ο πρώιμος γάμος και ο αναλφαβητισμός των Rom γονέων (ως αιτία κι αποτέλεσμα της κρατικής εγκατάλειψης).

3. Η στάση των μαθητών Ε' και ΣΤ' Δημοτικού απέναντι στα Τσιγγανόπουλα.

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήσαμε:

· Το 63% των μαθητών 10-12 χρόνων "δε θα ήθελε να έχει ως συμμαθητές τα Τσιγγανόπουλα."

· Ακόμα και σε σχολείο όπου οι δάσκαλοι μούσαν τους μαθητές τους στα ανθρωπίνια δικαιώματα, το 44% αυτών τ' απορρίπτει.

· Τα ποσοστά απόρριψης των Τσιγγανόπουλων είναι πάνω από 60%, ανεξάρτητα από το μορφωτικό επίπεδο της οικογένειας, σ' όλο το πεδίο της έρευνας.

4. Η στάση και η γνώμη των φοιτητών Π.Τ., νηπιαγωγών, δασκάλων, καθηγητών απέναντι στους Τσιγγάνους και τα Τσιγγανόπουλα.

Αν η προκατάληψη, τα στερεότυπα, η αντιπάθεια, η απόρριψη των ανήλικων “ρατσιστών” δημιουργούν ένα κοινωνικό τείχος ανάμεσα σ’ αυτά και τους μικρούς Rom στο περιβάλλον του σχολείου, τα πράγματα δεν είναι καλύτερα και στο χώρο των εκπαιδευτικών.

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήσα, με ερωτηματολόγιο, στο λεκανοπέδιο Αττικής, ανάμεσα στ’ άλλα, προ-έκυψαν και τα εξής:

- Μόνο το 17% γνωρίζει από πού κατάγονται οι Τσιγγάνοι.
- Μόνο το 52% θα ήθελε να δουλέψει σε τάξη αποκλειστικά με Rom.
- Το 20% έχει καθόλου ή λίγη καλή γνώμη για τους μικρούς Rom.
- Το 40% πιστεύει ότι οι Τσιγγάνοι κάνουν....μάγια.
- Μόνο το 22% θα παντρευόταν Rom.
- Το 23% φοβάται, για διάφορους, αλλά συγκεκριμένους, λόγους τους Rom.
- Το 7,5% πιστεύει ότι οι Rom δεν πρέπει να έχουν τα ίδια δικαιώματα. Ωστόσο, και αυτό είναι το πιο ελπιδοφόρο και αισιόδοξο μήνυμα της έρευνας:
- Το 49% των εκπαιδευτικών θα συμμετείχε σε μια απεργία της ΔΟΕ ή της ΟΛΜΕ με μοναδικό σκοπό τη λύση των εκπαιδευτικών προβλημάτων των Τσιγγάνων, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των φοιτητών του Π.Τ.Δ.Ε. Αθηνών είναι 79%.

5. Η φενάκη της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης και το ξεχωριστό διδακτικό υλικό της.

Σύμφωνα με τους εκπροσώπους της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, που ασχολούνται με την.... εκπαίδευση των Τσιγγάνων, η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση τάσσεται έναντι σε αφομοιωτικές αντιλήψεις και υπέρ του σεβασμού στον τρόπο ζωής τους, στη διατήρηση της ταυτότητάς τους, στα ήθη και έθιμά τους.

Και για να πραγματοποιήσουν αυτές τις ιδέες τους εκδίδουν, όπως η Γ.Γ.Π.Ε ή το Παιδ. Τμήμα του Πανεπιστημίου Θεσ/κης ξεχωριστό διδακτικό υλικό (βιβλία) για την πρώτη Ανάγνωση και Γραφή. Πιο συγκεκριμένα η Γ.Γ.Π.Ε. και το Υπουργείο Παιδείας έχουν εκδώσει το αναγνωστικό: “Μαθαίνω γράμματα”, το οποίο συνοδεύεται και από το αντίστοιχο βιβλίο του Δασκάλου, ενώ το Πανεπιστήμιο Θεσ/κης το διδακτικό υλικό “Γένεσις”.

Πού θα διδαχθεί αυτό το υλικό; Μα στο 10% των Τσιγγανόπουλων που πηγαίνουν σε ξεχωριστά σχολεία ή τάξεις.

Έτσι όμως, έστω και αυτά τα λίγα Τσιγγανόπουλα, δε μαθαίνουν τα ίδια που μαθαίνουν τα υπόλοιπα Ελληνόπουλα, εδραιώνοντας μ’ αυτό τον τρόπο όχι μόνο τις υπάρχουσες πολιτισμικές διαφορές, αλλά και τις νέες, ενισχύοντας την αμοιβαία καχυποψία και ανθρωποφοβία.

Έφτασε μάλιστα στο σημείο, ο παραλογισμός αυτής της σκέψης και τακτικής, να οδηγήσει τον κ. Μαρσέλ Κορτιάντε, αναπληρωτή γεν. Γραμματέα της “Διεθνικής Ένωσης Ρομάνι” να εκτιμήσει ότι το “κλειδί” για τη λύση των προβλημάτων των Τσιγγάνων στην Ελλάδα είναι να μάθουν οι γκετοποιημένοι Τσιγγάνοι...λατινικά και να διδάσκονται τα λατινικά αποκλειστικά σε Τσιγγάνους!

Κι ασφαλώς όλα αυτά δεν είναι παρά μια κραυγαλέα πορεία προς την ενίσχυση της εθνικής και πολιτισμικής “καθαρότητας”, τον εθνικισμό, το ρατσισμό, την πολιτισμική περιχαράκωση, την ξεχωριστή εκπαιδευτική και κοινωνική ανάπτυξη, δηλαδή μια πορεία προς τη συνέχιση του απαρχαίντ.

Μ’ αυτό το τρόπο όμως το σύνθημα: “Δικαίωμα στη διαφορά” γίνεται κυριολεκτικά και ουσιαστικά: “Δικαίωμα στα γκέτο”. Πολιτισμικά ή εθνικά.

6. Η Εργατική Διεθνιστική Εκπαίδευση ως η μόνη πολιτική που μπορεί να αντιμετωπίσει - και να λύσει - τα κοινωνικά προβλήματα (μαζί κι αυτό της εκπαίδευσης) των Τσιγγάνων.

Για μας που παλεύουμε μέσα στην κοινωνία για να κατανοήσουμε, να καταγράψουμε, να αναδείξουμε και να αλλάξουμε τις άθλιες συνθήκες ζωής των Τσιγγάνων, αλλά κι ολόκληρης της κοινωνίας, είναι μπροστά μας ορισμένα βασικά πράγματα, αρκετά ξεκάθαρα.

1. Η εκπαίδευση των Rom “στέκεται στον αέρα”, αν πρώτον δεν καταργηθούν και ξεριζωθούν όλες οι ιστορικές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές αιτίες που τους κρατούν στο κοινωνικό περιθώριο, τους στερούν τ’ ανθρωπίνια δικαιώματα και τους αναγκάζουν να ζουν έτσι σε ένα στερημένο πολιτισμικό περιβάλλον, τέτοιο που οι ίδιοι, από πολλές πλευρές το θεωρούν “χειρότερο από σκυλίσιο” και τ’ απορρίπτουν. Μ’ άλλα λόγια: το να μιλάς για εκπαίδευση των Τσιγγανόπουλων και πιο εξειδικευμένα για την “ελληνική γλώσσα, ως δεύτερη γλώσσα”, είναι σαν να μιλάς για το Χριστιανισμό ένας παπάς σε μια άδεια εκκλησία με την παρουσία, έστω του νεοκόρου και του καντηλανάφτη.

Χωρίς αυτό, φυσικά, να σημαίνει ότι δε διεξάγεις ή σταματάς αυτόν τον αγώνα. Κάθε άλλο μάλιστα.....

2. Για τη λύση (αλλά πρώτα για την ανάδειξη) των οικονομικών, κοινωνικών και εκπαιδευτικών προβλημάτων των Rom δεν πρόκειται να νοιαστούν ούτε το κράτος, ούτε οι κυβερνήσεις, ούτε τα αστικά κόμματα, ούτε οι εκπρόσωποι της μεσαίας ή της ανώτερης αστικής τάξης των "ίδιων" των Τσιγγάνων. Μπορούν να το κάνουν, κυρίως, τα εργατικά συνδικάτα, οι αντιρατσιστικές οργανώσεις, τα Αριστερά κόμματα, οι ριζοσπάστες διανοούμενοι. Κι όλοι αυτοί όχι τόσο εύκολα κι αποτελεσματικά. Γιατί τα προβλήματα των Rom έχουν ξεφύγει, δυστυχώς, κι από την προσοχή του προοδευτικού εργατικού και λαϊκού κινήματος.

Έτσι, η ΔΟΕ, ύστερα από 10 χρόνια δουλειάς με τα συνέδριά της και τα περιοδικά της, έβαλε μέσα στο διεκδικητικό πρόγραμμά της το ζήτημα της λήψης μέτρων για την αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών προβλημάτων των Rom.

Αντίθετα το Εργατικό Κέντρο Αθήνας, στις 8/10/95, στη διάρκεια 3ημερου Συνεδρίου του, και με την ψήφο των 1.700 αντιπροσώπων ενέκρινε ψήφισμα για την "κατάργηση του Αντιτσιγγάνικου Απαρτχάιντ". Για πρώτη φορά στην Ιστορία. Λίγο αργότερα, το Μάρτη του 1996, και το Νοέμβρη του 1996, πραγματοποιούνται στα Άνω Λιόσια και στους δρόμους της Αθήνας κοινές πορείες Rom και Μπαλαμέ (μη Τσιγγάνων) από κόμματα της Αριστεράς και Αντιρατσιστικής οργάνωσης με αφορμή τη δολοφονία του Τσιγγάνου Μουράτη, και τη φασιστική επιδρομή της Αστυνομίας στον καταυλισμό στον Ασπρόπυργο.

Τα κοινωνικά προβλήματα των Rom έρχονται πια στο πολιτικό προσκήνιο και αρχίζουν να συζητούνται... Αλλά εδώ δε χωρά κανένας εφησυχασμός....

3. Αυτό που προέχει στον τομέα της εκπαίδευσης των Rom είναι η δημιουργία πολυθέσιων νηπιαγωγείων και δημοτικών σ' όλους τους τσιγγάνικους καταυλισμούς και συνοικισμούς της χώρας. Ο διορισμός πάνω από 2.000 δασκάλων και νηπιαγωγών σ' αυτά τα σχολεία. Η εκπαίδευση και η επιμόρφωση αυτών των εκπαιδευτικών όχι στις αρχές της Διαπολ. Αγωγής, αλλά στις Αρχές της Εργατικής Διεθνιστικής Εκπαίδευσης. Όχι στην εθνικιστική εκπαίδευση κατά εθνότητες ή πολιτισμικές ομάδες. Όχι στο ξεχωριστό διδακτικό υλικό κατά εθνότητες ή ομάδες.

4. Αντί για ξεχωριστά βιβλία ανάγνωσης κ.λπ., η Εργατική Διεθνιστική Εκπαίδευση προτείνει και παλεύει:

- α) Στα εκπαιδευτικά προγράμματα του νηπιαγωγείου να μπουν στοιχεία απ' τη ζωή και την κουλτούρα των Rom.
 - β) Στα βιβλία της "Γλώσσας μου" στο δημοτικό να μπουν στοιχεία απ' τη γλώσσα, τα προβλήματα, τη ζωή και τον πολιτισμό των Τσιγγάνων.
 - γ) Στην Ιστορία της Ε' και ΣΤ' δημοτικού να μπουν κεφάλαια απ' την ιστορία των Rom, ώστε να μαθαίνουν τα παιδιά όχι μόνο για τους Οστρογότθους, αλλά και για τους Τσιγγάνους, με τους οποίους συμβιώνουμε χίλια (1.000) χρόνια.
 - δ) Στη Γεωγραφία της Ε' και ΣΤ' δημοτικού να μπουν κεφάλαια για τους Τσιγγάνους. Όπως μαθαίνουν για τους Εσκιμώους ή τους Τουαρέγκ να μαθαίνουν πολύ περισσότερα για τους Rom.
 - ε) Στα μαθήματα της Μουσικής, της Γυμναστικής, του Πολιτισμού να μαθαίνουν όλα τα Ελληνόπουλα, Τσιγγανάκια και μη, για τη μουσική, το χορό, την ενδυμασία, το τραγούδι, τα έθιμα των Τσιγγάνων.
 - στ) Στο μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής εύκολα και με πολύ ενδιαφέρον τα παιδιά, όλα τα παιδιά, μπορούν να μάθουν για την κοινωνική οργάνωση, τις στερήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τον κοινωνικό αποκλεισμό των Rom, αν μέσα στις σελίδες της μπουν πληροφορίες γι' αυτά τα θέματα.
 - ζ) Δεν αρκούν μόνο οι επισκέψεις στα μουσεία. Χρειάζονται και οι επαφές των δυο κόσμων μέσα από επισκέψεις τάξεων σε τσιγγάνικους καταυλισμούς και τ' αντίστροφο. Οργάνωση κοινών αθλητικών, ψυχαγωγικών, μορφωτικών εκδηλώσεων.
 - η) Ανάλογα προγράμματα να εφαρμοστούν στα γυμνάσια, λύκεια, πανεπιστήμια. Κοντολογία: Η Εργατική Διεθνιστική Εκπαίδευση απευθύνεται σ' όλους τους μαθητές, φοιτητές, εκπαιδευτικούς, εργάτες, υπαλλήλους, φτωχούς αγρότες, ριζοσπάστες δια-νοούμενους. Παλεύει στη βάση των Αρχών της ταξικής ενότητας, σε κοινές τάξεις, κοινά σχολεία, κοινά βιβλία, κοινά πολιτιστικά και εργατικά σωματεία, κοινά πολιτικά κόμματα, κοινή δράση. Ενισχύει την ενότητα και όχι τη διαφορά - που οδηγεί στην γκετοποίηση και την αιώνια και διαρκή αλληλοφαγωμάρα των εθνοτήτων και πολιτισμικών ομάδων.
- Αναζητεί τα αίτια του κοινωνικού αποκλεισμού, δεν κλείνει τα μάτια σε ωραία ιδεολογήματα, παλεύει να τα ξεθεμελιώσει για να οδηγηθούμε σε μια κοινωνία χωρίς πλούσιους και φτωχούς, αφέντες και δούλους, εκμεταλλευτές κι εκμεταλλεζόμενους, ενσωματωμένους κι αποκλεισμένους, χωρίς εθνικισμούς, φασισμούς και πολέμους. Για μια ελεύθερη αταξική κοινωνία χωρίς ασχήμιες.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Όλα τα στοιχεία και η βιβλιογραφία περιέχονται στο εν λόγω βιβλίο του Δημήτρη Ντούσα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΝΤΟΥΣΑΣ, Δ., "Ρομ και φυλετικές διακρίσεις". Στην ιστορία του βιβλίου: την Κουλτούρα, την Εκπ/ση και τ' Ανθρώπινα Δικαιώματα.